

Ársskýrsla Námsgagnasjóðs

skólaárið 2021-2022

Lög um námsgögn voru samþykkt á Alþingi 28. mars 2007. Markmið laganna er að tryggja framboð og fjölbreytileika námsgagna í samræmi við þarfir nemenda og skóla. Í lögum er kveðið á um stofnun Námsgagnasjóðs. Námsgagnasjóður hefur það hlutverk að leggja grunnskólum til viðbótarfé til námsgagnakaupa í því augnamiði að tryggja val þeirra um námsgögn. Með tilkomu sjóðsins hafa grunnskólar aukið svigrúm til námsgagnakaupa til viðbótar við úrval Menntamálastofnunar, áður Námsgagnastofnunar. Grunnskólar fá áfram námsgögn frá Menntamálastofnun. Námsgagnasjóður starfar samkvæmt úthlutunarreglum Námsgagnasjóðs nr. 899, þær voru samþykktar 31. október 2016 (sjá fylgiskjal 1).

Fram til ársins 2012 var framlag í Námsgagnasjóð ákveðið í fjárlögum ár hvert. Fyrsta úthlutun úr sjóðnum fór fram í nóvember 2007. Vegna niðurskurðar í ríkisútgjöldum varð mennta- og menningarmálaráðuneytið (nú mennta- og barnamálaráðuneyti) að skerða framlög til sjóðsins. Í töflunni hér að neðan má sjá framlög til sjóðsins frá árinu 2007.

Ár	Framlag í millj. kr.
2022	72
2021	64,2
2020	62,6
2019	61
2018	59,8
2017	54
2016	54
2015	54
2014	54
2013	40
2012	40
2011	40
2010	60
2009	50
2008	100
2007	100

Mennta- og menningarmálaráðherra (nú mennta- og barnamálaráðherra) skipar stjórn sjóðsins til fjögurra ára í senn. Einn stjórnarmaður er tilnefndur af Kennarasambandi Íslands og einn af Sambandi íslenskra sveitarfélaga. Einn stjórnarmaður er skipaður án tilnefningar og skal hann vera formaður en varaformaður er skipaður úr hópi tilnefndra aðalmanna. Varamenn skulu skipaðir með sama hætti.

Þann 2. mars 2020 var skipað í nýja stjórn Námsgagnasjóðs og er skipunartími hennar til 1. mars 2024.

Eftirtaldir skipuðu stjórn Námsgagnasjóðs 2021:

Aðalmenn:

Guðni Olgeirsson, án tilnefningar, formaður,
Helga Guðmundsdóttir, tilnefnd af Sambandi íslenskra sveitarfélaga, varaformaður,
Þorgerður Laufey Diðriksdóttir, tilnefnd af Kennarasambandi Íslands.

Varamenn:

Marta Guðrún Skúladóttir, án tilnefningar,
Nanna Kristín Christiansen, tilnefnd af Sambandi íslenskra sveitarfélaga,
Þorsteinn Sæberg, tilnefndur af Kennarasambandi Íslands.

Samkomulag um tímabundna breytingu á verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga var undirritað 5. október 2011. Eitt af þeim verkefnum sem, samkvæmt samkomulaginu, færðust frá ríki til sveitarfélaga var fjármögnun og rekstur Námsgagnasjóðs. Umsýsla sjóðsins, sem frá stofnun sjóðsins hafði verið hjá mennta- og menningarmálaráðuneytinu, (nú mennta- og barnamálaráðuneyti) færðist við undirritun samkomulagsins til Sambands íslenskra sveitarfélaga. Umsýslukostnaður greiðist af ráðstöfunarfé sjóðsins. Starfsmenn sjóðsins voru Valgerður Freyja Ágústsdóttir og Klara E. Finnbogadóttir en hún hætti störfum um áramótin og við tók Anna Ingadóttir. Stjórnin þakkar Klöru fyrir vel unnin störf á undanförunum árum.

Fjármunum sem eru til ráðstöfunar á ári hverju, að frátöldum umsýslukostnaði, er úthlutað til grunnskóla til námsgagnakaupa. Hlutdeild hvers grunnskóla ræðst af nemendafjölda á grundvelli nýjustu upplýsinga frá Hagstofu Íslands um fjölda skráðra nemenda í hverjum grunnskóla. Grunnskólar með 150 nemendur eða færri fá reiknað álag á hvern nemanda.

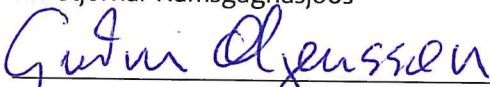
Samkvæmt úthlutunarreglum sjóðsins er grunnskólum einungis heimilt að ráðstafa fjármunum úr Námsgagnasjóði til kaupa á námsgögnum frá lögaðilum öðrum en Menntamálastofnun og skulu námsgögnin samrýmast markmiðum aðalnámskrár grunnskóla. Óheimilt er að verja fjármunum úr Námsgagnasjóði til búnaðar- og tækjakaupa. Rekstraraðilar grunnskóla bera ábyrgð á að fylgjast með því að grunnskólar nýti fjármagnið samkvæmt úthlutunarreglum sjóðsins.

Samkvæmt 5. gr. úthlutunarreglna Námsgagnasjóðs getur sjóðurinn kallað eftir gögnum um ráðstöfun úthlutunarfrjá frá rekstraraðilum grunnskóla. Reynslan sýnir að grunnskólar eru að nýta úthlutað fjármagn til kaupa á námsgögnum samkvæmt úthlutunarreglum sjóðsins. Ekki er hægt að draga ályktun um notkun fjármuna Námsgagnasjóðs út frá þeim gögnum sem stjórn sjóðsins hefur kallað eftir því grunnskólar verja mun meiri fjármunum í kaup á námsgögnum en þeir fá úthlutað úr sjóðnum og geta því aðeins gert grein fyrir broti af því í skilagrein til sjóðsins. Til að einfalda stjórnarsýslu sjóðsins ákvað stjórn Námsgagnasjóðs á fundi sínum 10. september 2020 að draga úr beinu eftirliti með styrkveitingum og áréttu þess í stað eftirlitshlutverk sveitarfélaga. Hins vegar tekur stjórn Námsgagnasjóðs eftirlitshlutverkið alvarlega og mun nýta sér heimild til að kalla eftir upplýsingum um ráðstöfun úthlutunar þegar hún telur ástæðu til og ef minnsti vafi leikur á misnotkun á notkun fjármuna úr sjóðnum.

Heildartekjur sjóðsins árið 2021 voru 64.241.408 kr. Sjóðurinn átti rekstrarafgang frá árinu 2020 og var um 63 m.kr. úthlutað til grunnskóla fyrir skólaárið 2021-2022 (sjá fylgiskjal 2). Annar kostnaður var um 1,2 m.kr., þar inni er umsýslukostnaður til að standa straum af rekstri sjóðsins, sbr. 6. gr. úthlutunarreglna sjóðsins, þar með talið skrifstofu- og stjórnunarkostnaður.

Stjórn Námsgagnasjóðs telur enn mikilvægt að sem fyrst verði lokið við heildarendurkoðun á stefnu um námsgögn sem staðið hefur yfir í nokkur ár þannig að óvissu um hlutverk og fjármögnun sjóðsins verði eytt. Stjórn sjóðsins telur óheppilegt að fjármögnun sjóðsins sé tengd tímabundnu samkomulagi um óskyld verkefni ríkis og sveitarfélaga. Stjórn Námsgagnasjóðs bendir jafnframt á að núverandi framlög til sjóðsins hafa rýrnað mjög að raungildi frá stofnun hans 2007. Sé tekið mið af verðlagsþróun á tímabilinu 2007-2021 hafa framlög til sjóðsins skerst verulega að raungildi og er árið 2021 aðeins um þriðjungur af því sem það ætti að vera. Þannig eru framlögin einungis 64,2 milljónir en ættu að vera 188 milljónir árið 2021 m.v. verðlagsþróun.

Reykjavík, 18. október 2022
f.h. stjórnar Námsgagnasjóðs

Guðni Ólgeirsson, formaður